

Brüssel, 27.11.2013
COM(2013) 824 final

2013/0409 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

milles käsitletakse esialgset tasuta õigusabi kahtlustatavatele või süüdistatavatele, kellelt on võetud vabadus, ning tasuta õigusabi Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses

{SWD(2013) 476 final}

{SWD(2013) 477 final}

{SWD(2013) 499 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1. Käesoleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku eesmärk on sätestada ühised miinimumnõuded kriminaalmenetluse raames kahtlustatavate või süüdistatavate õiguse kohta saada vabaduse võtmise korral esialgset tasuta õigusabi ning Euroopa vahistamismäärust käsitleva raamotsuse 2002/584/JSK kohase menetluse osaliste (edaspidi „tagaotsitavad”) õiguse kohta saada esialgset tasuta õigusabi ja tasuta õigusabi.
2. Stockholmi programmis¹ on pööratud suurt tähelepanu isikute õiguste tugevdamisele kriminaalmenetluses. Programmi punktis 2.4 kutsub Euroopa Ülemkogu komisjoni üles esitama ettepanekuid, et luua järkjärguline lähenemisviis, tugevdamaks õiglase kohtuliku arutamise seotud õigusi käsitlevate ühiste miinimumnõuete kehtestamisega kahtlustatavate ja süüdistatavate õigusi. Meetmetes käsitletakse kahtlustatavate või süüdistatavate eri menetlusõigusi, mille puhul on leidnud nii liikmesriigid kui ka sidusrühmad, et need vajavad tugevdamist ELi tasandi meetmete abil, ning seega tuleb neid käsitada kogu süsteemi ülesehituse olulise osana.
3. Kolm õigusakti on juba vastu võetud: 2010. aasta oktoobris Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses,² 2012. aasta mais Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet,³ ning 2013. aasta oktoobris Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega⁴. Meetmed kriminaalmenetluse raames kahtlustatavate või süüdistatavate haavatavate isikute kaitse kohta on esitatud seadusandliku paketina, mis koosneb käesolevast algatusest ja direktiivist, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluse korral isiklikult kohtulikult arutelul, mis moodustavad osa õiglase kohtuliku arutamise õiguse aluseks olevatest põhimõtetest.
4. Nagu varasemategi meetmete puhul, püütakse ka käesoleva ettepanekuga parandada kriminaalmenetluse raames kahtlustatavate või süüdistatavate õigusi. Neid õigusi reguleerivate ühiste miinimumnõuete olemasolu peaks edendama õigusasutuste vastastikust usaldust ja hõlbustama seeläbi vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist. Selleks et parandada ELis õigusosalast koostööd, on määrava tähtsusega liikmesriikide õigusaktide teatav kooskõla.
5. Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping”) artikli 82 lõikel 2. Selles artiklis on sätestatud, et „[m]ääral, mis on vajalik kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise ning samuti politsei- ja õiguskooostöö hõlbustamiseks piiriülese mõõtmega kriminaalasjades, võivad

¹ ELT C 115, 4.5.2010, lk 1.

² Direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT L 280, 26.10.2010, lk 1).

³ Direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT L 294, 6.11.2013, lk 1).

Euroopa Parlament ja nõukogu seadusandliku tavamenetluse kohaselt kehtestada direktiividega miinimumeeskirjad. Sellised eeskirjad võtavad arvesse liikmesriikide õigustraditsioonide ja -süsteemide vahelisi erinevusi.

Need käsitlevad:

a) tõendite vastastikust lubatavust liikmesriikide vahel;

b) isikute õigusi kriminaalmenetluses;

c) kuriteoohvrite õigusi;

d) [...]”.

6. Käesolev ettepanek on tihedalt seotud direktiiviga 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale, ning selle eesmärk on aidata realselt kasutada nimetatud direktiivis sätestatud õigust kaitsjale menetluse varajases etapis kahtlustatavate ja süüdistatavate puhul, kellelt on võetud vabadus, ning tagada Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames tagaotsitavatele juurdepääs tasuta õigusabile, et tagada õigus kaitsjale nii vahistamismäärust täitvas kui ka vahistamismääruse teinud liikmesriigis (õigus topeltesindatusele).
7. Komisjon esitab tasakaalustatud meetmepaketi, austades liikmesriikide õigustraditsioonide ja -süsteemide vahelisi erinevusi, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 82 lõikes 2, ja võttes vastastikuse usalduse edendamiseks vajalikud meetmed, pidades samal ajal kinni proportsionaalsuse põhimõttest (ELi lepingu artikkel 5). Seda, kas meetmeid tuleks võtta ELi tasandil, ja kui jah, siis millisel tasemel ja kujul, on hoolikalt hinnatud. Ettevaatlikkus on iseäranis kohane ajal, mil toimub eelarve konsolideerimine ja meetmega kaasnevaid kulusid tuleb hoolikalt kaaluda.
8. On kindlaks tehtud, et käesolevas direktiivis käsitletavat kriminaalmenetluses antava tasuta õigusabi aspektid on eriti tähtsad, et täiendada kaitsja kasutamise õigust käsitlevas direktiivis sätestatud õigusi ja tagada nende tõhusus ning suurendada kriminaalõiguse süsteemide vahelist vastastikust usaldust.
9. Õigus saada kriminaalmenetluses tasuta õigusabi on sõnastatud ELi põhiõiguste harta artikli 47 kolmandas lõigus ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 3 punktis c. Seda tunnustatakse ka kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 14 lõike 3 punktis d. Aluspõhimõtted, millele õigusabisüsteem peaks tuginema, on visandatud ÜRO Peaassamblee 20. detsembril 2012 vastu võetud ÜRO põhimõtetes ja suunistes juurdepääsu kohta tasuta õigusabile kriminaalõiguse süsteemides.
10. Kahtlustatavad või süüdistatavad, eriti kui neilt on võetud vabadus, on kõige haavatavamad menetluse varajases etapis ja vajavad just siis kõige enam kaitsja pakutavat tasuta õigusabi. Seepärast sätestatakse direktiivis nn esialgne tasuta õigusabi, mis loob märkimisväärset lisaväärtust ja suurendab kriminaalõigussüsteemide vahelist vastastikust usaldust⁵.
11. Kriminaalmenetluse raames tagavad kõik liikmesriigid kahtlustatavatele ja süüdistatavatele juurdepääsu tasuta õigusabile, kuid Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames ei ole tagaotsitavatel liikmesriikides alati juurdepääsu tasuta õigusabile. See takistab kaitsja kasutamise õigust käsitlevas direktiivis

⁵ Varajane sekkumine võib aidata ka vähendada eelvangistust (Prantsusmaal ja Belgias langesid eelvangistuse määrad pärast sarnaste kavade kehtestamist vastavalt 30 % ja 20 %).

sätetatud õiguse kasutamist, st õigust kaitsjale nii vahistamismäärust täitvas kui ka selle määruse teinud liikmesriigis. Peale selle ei laiene Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 6 sätestatud õigused, sealhulgas õigus saada tasuta õigusabi, väljaandmismenetlusele. Selleks et parandada vastastikust usaldust ja muuta Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses õigus topeltesindatusele reaalseks, sätestatakse direktiivis ka seda, et liikmesriigid annaksid esialgse tasuta õigusabi kõrval ka muud tasuta õigusabi, kuivõrd tagaotsitavatelt ei võeta alati vabadust.

12. Käesolev meede esitatakse koos komisjoni soovitusena kriminaalmenetluse raames kahtlustatavate või süüdistatavate õiguse kohta saada tasuta õigusabi. Selle soovitusena püütakse luua liikmesriikides teatavat ühtlust selles osas, mille alusel hinnata, kas isikul on õigus saada tasuta õigusabi, samuti püütakse julgustada liikmesriike võtma meetmeid, et parandada õigusabiteenuste ja nende haldamise kvaliteeti ja tõhusust.
13. Käesolev ettepanek aitab tugevdada ka õiguslikke tagatisi, mis kaitsevad Euroopa Prokuratuuri menetlustesse haaratud isikuid. Hiljuti esitatud nõukogu määruse ettepanekus⁶ selgitatakse, et kahtlustataval on kõik ELi õigusaktidega tagatud õigused ning samuti muud otse Euroopa Liidu põhiõiguste hartast tulenevad õigused, mida tuleb kohaldada vastavalt liikmesriigis kohaldatavale õigusele. Selles viidatakse sõnaselgelt õigusele saada tasuta õigusabi ning kehtestatakse selles valdkonnas rangemad nõuded ning parandatakse ka Euroopa Prokuratuuri menetlustes kohaldatavaid menetluslikke tagatisi.
14. Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, õigus õiglasele kohtulikule arutamisele ja õigus kaitsele on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „ELi põhiõiguste harta”) artiklites 47 ja 48 ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 6. Õigust saada tasuta õigusabi, st õigust saada kriminaalmenetluse raames kaitsja abi täies ulatuses või osaliselt tasuta, tunnustatakse sõnaselgelt õiglase kohtuliku arutamise õiguse ja kaitseõiguse lahutamatu osana. ELi põhiõiguste harta artikli 47 kolmandas lõigus on sätestatud: „isikutele, kellel puuduvad piisavad vahendid, antakse tasuta õigusabi sellises ulatuses, mis tagab talle võimaluse kohtusse pöörduda.” Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 3 punktis c on märgitud, et igal kuriteos süüdistataval on õigus „kaitsta end ise või enda poolt valitud kaitsja abil või saada tasuta õigusabi juhul, kui õigusemõistmise huvid seda nõuavad ja süüdistataval pole piisavalt vahendeid õigusabi eest tasumiseks”. Tõhus juurdepääs õigusabile on ülioluline, et tagada ELi põhiõiguste harta artiklis 48 sätestatud süütuse presumptsiooni ja kaitseõiguse austamine.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

15. 2009. aasta märtsis korraldati kahepäevane ekspertide kohtumine, kus käsitleti menetlusõigusi, sealhulgas õigust saada tasuta õigusabi. 3. juunil 2013 toimunud ekspertide kohtumisel konsulteeriti kõikide asjaomaste liikmesriikidega. Enne seda olid liikmesriigid kutsunud 2012. aasta juunis nõukogus komisjoni üles esitama võimalikult ruttu seadusandlik ettepanek tasuta õigusabi kohta⁷. Euroopa

⁶ Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa Prokuratuuri asutamise kohta, COM(2013) 534 final, 17.7.2013.

⁷ Oma vastuses märkis komisjon järgmist: „Komisjonil on kavas esitada liikmesriikide eri süsteemide ja nende finantsmõju põhjaliku analüüsi alusel ja kooskõlas tegevuskavaga 2013. aasta jooksul ettepanek tasuta õigusabi

Parlamendis toimus kaitsja kasutamise õigust käsitleva direktiivi suhtes 12. juulil 2012 seisukohtade väljaselgitamiseks hääletus, mille raames kutsuti komisjoni üles esitama ettepanek tasuta õigusabi kohta.

16. 2011. aasta detsembris korraldas eesistujariik Poola koostöös Euroopa Komisjoni, Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu ning Euroopa Õigusakadeemiaga kahepäevase konverentsi kriminaalasjades antava tasuta õigusabi teemal. Konverents andis väga erineva taustaga ekspertidele – õiguspraktikutele, kohtunikele, prokuröridele, akadeemilistele ringkondadele, ELi organite esindajatele, vabaihendustele, Euroopa Nõukogule – võimaluse vahetada arvamusi ja kogemusi, et uurida probleeme ja võimaliku tulevase meetme sisu.
17. Sidusrühmadega konsulteeriti korduvalt. Komisjonil on olnud regulaarseid ja kahepoolseid kontakte mitmete vabaihenduste ja muude sidusrühmadega ning paljud vabaihendid on teinud komisjonile seoses tulevaste meetmetega kaastööd⁸.
18. Mõjuhindangu koostamiseks tehtud uuringu raames suheldi väga paljude liikmesriikide justiitsministeeriumide, liikmesriikides huve esindavate organisatsioonide, advokatuuride ja õigusliitudega. Advokatuuri liikmeid, sidusorganisatsioonide esindajaid ja justiitsministreid küsitleti põhjalikult kõikides liikmesriikides. Peale selle loodi mitmes liikmesriigis töörühmad, kus said kokku justiitsministeeriumide ja advokatuuride esindajad, akadeemiliste ringkondade esindajad, kohtutöötajad ja sidusorganisatsioonid. Lisaks korraldati veebipõhine konsultatsioon tasuta õigusabi pakkujatele liikmesriikides.
19. Komisjon koostas selle ettepaneku kohta mõjuhindangu. Mõjuhindangut käsitlev aruanne on kättesaadav aadressil [<http://ec.europa.eu/governance...>].

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

Artikkel 1 – Reguleerimise

20. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada, et kriminaalmenetluse raames kahtlustatavatel või süüdistatavatel, kellelt on võetud vabadus, ning Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse osalistel on juurdepääs tasuta õigusabile, et nad saaksid realselt kasutada õigust kaitsjale, nagu see on sätestatud direktiivis, mis käsitleb õigust kaitsjale.

Artikkel 2 – Reguleerimisala

21. Direktiivi kohaldatakse kahtlustatavate või süüdistatavate suhtes, kellelt on võetud vabadus. Seda kohaldatakse alates vabaduse võtmise hetkest, st hetkest, kui isik võetakse vahi alla või peetakse muul sarnasel viisil kinni, ning hõlmab ka aega enne ametliku süüdistuse esitamist ja vahistamist. See kajastab Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 5 lõike 1 kohast Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat.

---

käsitleva õigusakti kohta, mille eesmärk on tugevdada kriminaalmenetluse raames kahtlustatavate ja süüdistatavate menetlusõigusi.”

⁸

Vt nt „The practical operation of legal aid in the EU” („Tasuta õigusabi tegelik toimimine ELis”), Fair Trials International, juuli 2012, „Compliance of Legal Aid systems with the European Convention on Human Rights in seven jurisdictions” („Õigusabisüsteemide kooskõla Euroopa inimõiguste konventsiooniga seitsmes jurisdiktsioonis”), mis hõlmab Bulgaariat, Tšehhi Vabariiki, Inglismaad ja Walesi, Saksamaad, Kreekat, Iirimaad ja Leedut, võrgustikus Justicia avaldatud aruanne, aprill 2013, Euroopa Kriminaalõiguse Advokatuuride Ühing, „Cornerstones on Legal Aid” („Tasuta õigusabi nurgakivid”), mai 2013, Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu soovitusel tasuta õigusabi kohta.

22. Direktiivi kohaldatakse ka Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames tagaotsitavate suhtes. Sellistes olukordades kohaldatakse direktiivi alates vahistamise hetkest vahistamismäärust täitvas liikmesriigis kuni üleandmiseni või, kui üleandmist ei toimu, kuni üleandmist käsitlev otsus on muutunud lõplikuks.

Artikkel 3 – Mõisted

23. Tasuta õigusabi on liikmesriigi poolne rahastamine ja abistamine, millega tagatakse, et õigust kaitsjale oleks võimalik kasutada. See peaks katma kaitsekulud, näiteks kaitsjatasu, ja muud menetluskulud, näiteks kohtulõivud.
24. Esialgse tasuta õigusabina käsitatakse vabaduse kaotanud isikule enne tasuta õigusabi andmise kohta otsuse tegemist antavat tasuta õigusabi.

Artikkel 4 – Juurdepääs esialgsele tasuta õigusabile

25. Menetluse varajases etapis on kahtlustatavad ja süüdistatavad eriti haavatavad ning võimalus kasutada kaitsjat on väga oluline, et kaitsta õiglase kohtuliku arutamise seotud õigusi, muu hulgas õigust hoiduda enda vastu tunnistuste andmisest⁹. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 6 nõutakse, et reeglina tuleks võimaldada kahtlustatavale juurdepääs õigusabile alates hetkest, mil ta võetakse vahi alla või tema suhtes kohaldatakse eelvangistust, ning et vajaduse korral tuleb selline abi määrata ametlikult¹⁰.
26. Vastavalt direktiivile, mis käsitleb õigust kaitsjale, on kahtlustatavatel või süüdistatavatel muu hulgas õigus kaitsjale kohe pärast vabaduse võtmist ja enne küsitlemist. Selleks et kahtlustatavad või süüdistatavad, kellelt on võetud vabadus, saaksid kasutada tõhusalt õigust kaitsjale menetluse varajases etapis, ei peaks nad ootama kaitsja kasutamiseni seni, kuni tasuta õigusabi taotluse menetlemine on lõppenud ja tasuta õigusabi saamise tingimuste täitmine hinnatud, sest see võib võtta aega. Seepärast peaksid liikmesriigid tagama, et juurdepääs esialgsele õigusabile on olemas kohe pärast vabaduse võtmist ja enne mis tahes küsitlemist.
27. Selleks peaksid liikmesriigid paika panema menetlused või mehhanismid, näiteks valveadvokaatide kavad või erakorralised kaitseteenused, mis võimaldavad politseijaoskondades või kinnipidamiskeskustes kiiresti sekkuda, nii et õigus saada pärast vabaduse võtmist ja enne mis tahes küsitlemist tarbetu viivitusega esialgset tasuta õigusabi ja kasutada kaitsjat oleks võimalik ja tõhus.
28. Nagu on sätestatud kaitsja kasutamise õigust käsitleva direktiivi 2013/48/EL artikli 3 lõikes 3, hõlmab õigus kaitsjale mitut kahtlustatavate või süüdistatavate õigust, näiteks õigust kohtuda kaitsjaga nelja silma all ja suhelda temaga, õigust kaitsja kohalolekule ja reaalsele osalemisele enda küsitlemise ajal ning õigust kasutada tõendite kogumise toimingute juures kaitsja abi. Liikmesriigid võivad kehtestada praktilise korra, mida kohaldatakse kaitsja kasutamise õiguse kasutamisel, näiteks kaitsjaga suhtlemise kestuse ja sageduse suhtes, ning seega võib kõnealuse õiguse kasutamisele seada teatavad piirangud, tingimusel et need ei kahjusta õiguse olemust. Õigus esialgsele tasuta õigusabile tuleb tagada nii suures ulatuses, kui on vajalik selleks, et kasutada tõhusalt õigust kaitsjale, ning ükskõik millise piirangu puhul tuleb tagada, et kahtlustatavatel või süüdistatavatel ei takistata kasutada tõhusalt oma õigusi.

⁹ Salduz vs. Türgi, Euroopa Inimõiguste Kohtu suurkoja 27. novembri 2008. aasta otsus.

¹⁰ Dayanan vs. Türgi, kaebus nr 7377/03, 13. oktoobri 2009. aasta otsus, punktid 30–32.

29. Juurdepääs esialgsele tasuta õigusabile peaks olema vähemalt seni, kuni pädev asutus on teinud lõpliku otsuse selle kohta, kas kahtlustataval või süüdistataval on õigus saada tasuta õigusabi ja kas seda talle antakse. Juhul kui tasuta õigusabi taotlus lükatakse täielikult või osaliselt tagasi, kaob õigus esialgsele tasuta õigusabile siis, kui see otsus muutub lõplikuks ja vaidlustamis- või edasikaebamisõigused on ammendunud. Kui tasuta õigusabi taotlus rahuldatakse, kaob õigus esialgsele tasuta õigusabile siis, kui õigusabi on jõustunud, ning kohastel juhtudel, kui on määratud tasuta õigusabi osutav kaitsja. Sellistel juhtudel kannab liikmesriik hoolt selle eest, et kahtlustatavale või süüdistatavale oleks tagatud esindatuse järjepidevus.
30. Õigus esialgsele tasuta õigusabile on ka Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames tagaotsitavatel, kellelt on võetud vabadus. Sellistel isikutel peaks olema õigus saada tõhusat esialgset tasuta õigusabi alates hetkest, mil isikult võetakse vahistamismäärust täitvas liikmesriigis vabadus, kuni vähemalt hetkeni, mil pädev asutus on tasuta õigusabi taotluse läbi vaadanud ja teinud kindlaks, et isikul on õigus saada tasuta õigusabi, ning kohasel juhul kuni tasuta õigusabi osutava kaitsja määramiseni.
31. Liikmesriigid võivad näha oma õigusaktides ette, et esialgse tasuta õigusabiga seotud kulud võib kahtlustatavatelt või süüdistatavatelt või tagaotsitavatelt hiljem sisse nõuda, kui asjaomasel isikul ei ole õigusabi taotluse kohta tehtud lõpliku otsuse põhjal õigust saada liikmesriigi õigusabisüsteemi alusel tasuta õigusabi või on tal õigus seda saada vaid osaliselt.

Artikkel 5 – Tasuta õigusabi tagaotsitavatele

32. Liikmesriigid tagavad, et Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames tagaotsitavatel on vahistamismäärust täitvas liikmesriigis Euroopa vahistamismääruse kohase vahistamise korral õigus tasuta õigusabile kuni üleandmiseni või, kui üleandmist ei toimu, kuni üleandmist käsitlev otsus on muutunud lõplikuks.
33. Selleks et vahistamismääruse teinud liikmesriigis oleks võimalik kasutada õigust määrata kaitsja, kes saaks abistada vastavalt kaitsja kasutamise õigust käsitleva direktiivi 2013/48/EL artiklile 10 vahistamismäärust täitva liikmesriigi kaitsjat, seisavad liikmesriigid hea selle eest, et Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse toimetamiseks vahistamismäärust täitvas liikmesriigis on tagaotsitavatel, kes kasutavad õigust kaitsjale, õigus vahistamismääruse teinud liikmesriigis tasuta õigusabile.
34. Vahistamismäärust täitvas ja vahistamismääruse teinud liikmesriigis võidakse selleks, et määrata kindlaks, kas isikul on õigus saada tasuta õigusabi, hinnata tagaotsitava vahendeid ja/või seda, kas tasuta õigusabi andmine on õigusemõistmise huvides, võttes aluseks tingimused, mis kehtivad vahistamismäärust täitvas ja vahistamismääruse teinud liikmesriigis tasuta õigusabi saamiseks.
35. Enne lõpliku otsuse tegemist selle kohta, kas anda tagaotsitavale vahistamismäärust täitvas liikmesriigis tasuta õigusabi, on tagaotsitaval, kellelt on võetud vabadus, vastavalt käesoleva direktiivi artiklile 3 vahistamismäärust täitvas liikmesriigis siiski õigus esialgsele tasuta õigusabile.

Artikkel 6 – Andmete esitamine

36. Selleks et jälgida ja hinnata käesoleva direktiivi tõhusust ja tulemuslikkust, on vaja, et liikmesriigid koguksid usaldusväärseid andmeid, mis käsitlevad artiklis 3

nimetatud esialgse tasuta õigusabi saamise õiguse kasutamist ja artiklis 4 nimetatud tagaotsitavate tasuta õigusabi saamise õiguse kasutamist.

Artikkel 7 – Kaitse taseme säilitamine

37. Selle artikli eesmärk on tagada, et käesoleva direktiivi kohaste ühiste miinimumnõuete kehtestamisega ei leevendata teatavates liikmesriikides kehtivaid rangemaid nõudeid ning ELi põhiõiguste hartas ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis sätestatud nõudeid. Kuna direktiiviga nähakse ette miinimumeeskirjad, on liikmesriikidel võimalus kehtestada käesolevas direktiivis kokku lepitud nõuetest rangemaid nõudeid.

Artikkel 8 – Ülevõtmine

38. Selle artikli kohaselt peavad liikmesriigid rakendama direktiivi [18 kuud pärast selle avaldamist] ja edastama samaks kuupäevaks komisjonile nende sätete teksti, millega võetakse direktiiv üle liikmesriigi õigusse.

Artikkel 9 – Jõustumine

39. Selle artikliga nähakse ette, et direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

5. SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTE

40. Liikmesriigid üksi ei suuda käesoleva ettepaneku eesmärki piisavas ulatuses saavutada, kuna liikmesriigiti on vabaduse kaotanud kahtlustatavate või süüdistatavate ja tagaotsitavate õiguses esialgsele tasuta õigusabile suuri erinevusi. Kuna ettepaneku eesmärk on suurendada vastastikust usaldust, saab vaid Euroopa Liidu tasandi meetmetega kehtestada sidusad ühised miinimumnõuded, mida kohaldatakse kogu Euroopa Liidus. Ettepanekuga ühtlustatakse liikmesriikide õigusakte seoses esialgse tasuta õigusabi andmisega kriminaalmenetluses ja õigusabi andmisega Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses. Seepärast on ettepanek kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

6. PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTE

41. Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev direktiiv seatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale. Hoolikalt on hinnatud seda, kas meetmeid tuleks võtta ELi tasandil, ja kui jah, siis millisel tasemel ja kujul tuleks seda teha. Direktiivis käsitletakse üksnes selliseid kriminaalmenetlusega seotud tasuta õigusabi aspekte, mida peetakse hädavajalikeks õigust kaitsjale käsitleva direktiivi täiendamiseks ja selle tõhususe tagamiseks ning mis suurendavad usaldust liikmesriikide kriminaalõigussüsteemide vahel. Komisjon ei tee direktiivis õiguslikult siduvat ettepanekut tasuta õigusabi andmise tingimuste ja tasuta õigusabi kvaliteedi kohta. Neid küsimusi käsitletakse komisjoni soovitusel, mis täiendab käesolevat ettepanekut.

7. MÕJU EELARVELE

Käesolev ettepanek ei mõjuta mingil moel ELi eelarvet.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

milles käsitletakse esialgset tasuta õigusabi kahtlustatavatele või süüdistatavatele, kellelt on võetud vabadus, ning tasuta õigusabi Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõike 2 punkti b,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada kaitsja kasutamise õiguse realiseerumine läbi selle, et liikmesriigid pakuvad abi kriminaalmenetluse varajases etapis isikutele, kellelt on võetud vabadus, ning tagaotsitavatele, kes on hõlmatud nõukogu raamotsuse 2002/584/JSK¹¹ kohase üleandmiskorruga (Euroopa vahistamismäärusega seotud menetlusega).
- (2) Kehtestades miinimumeeskirjad, mis käsitlevad kahtlustatavate või süüdistatavate menetlusõiguste kaitset, peaks käesolev direktiiv suurendama liikmesriikide usaldust teiste liikmesriikide kriminaalõiguse süsteemide vastu, aidates sellega parandada kriminaalasjades tehtavate otsuste vastastikust tunnustamist.
- (3) Stockholmi programmis¹² on pööratud suurt tähelepanu sellele, et tugevdada kriminaalmenetluses isikute õigusi. Programmi punktis 2.4 kutsub Euroopa Ülemkogu komisjoni üles esitama ettepanekuid, et luua järkjärguline lähenemisviis,¹³ tugevdamiseks kahtlustatavate või süüdistatavate õigusi.
- (4) Kolm õigusakti kriminaalmenetluses kohaldatavate menetlusõiguste kohta on tänaseks juba vastu võetud: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/64/EL,¹⁴ Euroopa

---

¹¹ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, 18.7.2002, lk 1).

¹² ELT C 115, 4.5.2010, lk 1.

¹³ ELT C 295, 4.12.2009, lk 1.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/64/EL, 20. oktoober 2010, õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT L 280, 26.10.2010, lk 1).

Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/13/EL¹⁵ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/48/EL¹⁶.

- (5) Tasuta õigusabi peaks katma kriminaalmenetluse raames kahtlustatavatele või süüdistatavatele ning Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames tagaotsitavatele tekkivad kaitse- ja menetluskulud.
- (6) Kaitsja kasutamise õiguse ulatus ja sisu on sätestatud direktiivis 2013/48/EL. Kahtlustataval või süüdistataval peaks olema kriminaalmenetluses õigus kaitsjale alates ajast, kui pädevad asutused on sellele isikule ametliku teate saatmisega või muul moel teatavaks teinud, et teda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanemises, olenemata sellest, kas talt on võetud vabadus. See õigus kehtib kuni menetluse lõpetamiseni, mille all mõistetakse lõpliku otsuse tegemist küsimuses, kas kahtlustatav või süüdistatav isik on kuriteo toime pannud, sealhulgas asjakohasel juhul süüdimõistmist või edasikaebuse lahendamist.
- (7) Üks õiglase kohtuliku arutamise põhitunnuseid on Euroopa Inimõiguste Kohtu väitel see, et kõiki, keda süüdistatakse kuriteo toimepanekus, kaitseb tõhusalt kaitsja, kes määratakse vajaduse korral ametlikult. Kriminaalmenetluse õiglus eeldab, et kahtlustatavale tuleks tagada juurdepääs õigusalsele abile alates hetkest, mil temalt võetakse vabadus.
- (8) Kaitsja kasutamise õigust käsitleva direktiivi 2013/48/EL artikli 3 lõikes 4 on sätestatud, et juhul kui kahtlustatavalt või süüdistatavalt võetakse vabadus, peaksid liikmesriigid võtma vajalikud meetmed tagamaks, et nad saaksid kasutada tõhusalt oma õigust kaitsjale, kui nad just ei ole sellest õigusest loobunud.
- (9) Selleks et vabaduse kaotanud kahtlustatavad või süüdistatavad saaksid kasutada reaalselt õigust kaitsjale menetluse varajases etapis, ei peaks nad ootama kaitsja kasutamiseni seni, kuni tasuta õigusabi taotluse menetlemine on lõppenud ja tasuta õigusabi saamise tingimuste täitmine hinnatud. Seepärast peaksid liikmesriigid tagama, et tõhus esialgne tasuta õigusabi on kättesaadav tarbetu viivitusega kohe pärast isikult vabaduse võtmist ja enne mis tahes küsitlemist ning et see peaks olema kättesaadav vähemalt seni, kuni pädev asutus on teinud tasuta õigusabi kohta otsuse ja – taotluse täieliku või osalise tagasilükkamise korral – kuni see otsus on muutunud lõplikuks või – õigusabitaotluse rahuldamise korral – kuni pädev asutus on määranud tasuta õigusabi osutava kaitsja.
- (10) Liikmesriigid peaksid tagama, et esialgset tasuta õigusabi antakse vajalikus ulatuses ning et see ei oleks piiratud viisil, mis takistab kahtlustatavatel või süüdistatavatel kasutada tõhusalt oma õigust kaitsjale, mis on sätestatud eeskätt kaitsja kasutamise õigust käsitleva direktiivi 2013/48/EL artikli 3 lõikes 3.
- (11) Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames tagaotsitavatel, kellelt on võetud vabadus, peaks olema õigus saada vabaduse võtmisel vahistamismäärust täitvas liikmesriigis esialgset tasuta õigusabi vähemalt seni, kuni pädev asutus on teinud tasuta õigusabi kohta otsuse ja – taotluse täieliku või osalise tagasilükkamise korral –

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/13/EL, 22. mai 2012, mille käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/48/EL, 22. oktoober 2013, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT 294, 6.11.2013, lk 1).

kuni see otsus on muutunud lõplikuks või – õigusabitaotluse rahuldamise korral – kuni pädev asutus on määranud tasuta õigusabi osutava kaitsja.

- (12) Liikmesriikidel peaks olema võimalik ette näha, et kulud, mis on seotud esialgse tasuta õigusabi andmisega vabaduse kaotanud kahtlustatavatele või süüdistatavatele, ja kulud, mis on seotud esialgse tasuta õigusabi andmisega tagaotsitavatele, võib kõnealustelt isikutelt sisse nõuda, kui hinnates hiljem nende õigust tasuta õigusabile leitakse, et nad ei vasta tingimustele, mis kehtivad liikmesriigi õiguse alusel tasuta õigusabi saamiseks.
- (13) Selleks et tagada vahistamismäärust täitvas liikmesriigis tagaotsitavatele tõhus juurdepääs kaitsjale, peaksid liikmesriigid kandma hoolt selle eest, et sellistel isikutel oleks juurdepääs tasuta õigusabile kuni üleandmiseni või, kui üleandmist ei toimu, kuni üleandmist käsitlev otsus on muutunud lõplikuks. Õigust saada tasuta õigusabi võidakse hinnata tagaotsitava vahendite alusel ja/või selle alusel, kas tasuta õigusabi andmine on õigusemõistmise huvides, kooskõlas tingimustega, mis on kehtestatud vahistamismäärust täitvas liikmesriigis tasuta õigusabi saamiseks.
- (14) Selleks et tagaotsitavad saaksid kasutada tõhusalt oma õigust määrata vastavalt direktiivile 2013/48/EL vahistamismääruse teinud liikmesriigis kaitsja, kes saaks abistada vahistamismäärust täitva liikmesriigi kaitsjat, peaks vahistamismääruse teinud liikmesriik tagama, et tagaotsitavatel on juurdepääs tasuta õigusabile, pidades silmas Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse toimetamist vahistamismäärust täitvas liikmesriigis. Seda õigust võidakse hinnata tagaotsitava vahendite alusel ja/või selle alusel, kas tasuta õigusabi andmine on õigusemõistmise huvides, kooskõlas tingimustega, mis on kehtestatud vahistamismääruse teinud liikmesriigis tasuta õigusabi saamiseks.
- (15) Käesolevas direktiivi nähakse ette vabaduse kaotanud laste õigus saada esialgset tasuta õigusabi ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames tagaotsitavate laste õigus saada tasuta õigusabi.
- (16) Liikmesriigid peaksid tagama käesoleva direktiivi rakendamisel ELi põhiõiguste harta artikli 47 kolmandas lõigus ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 3 punktis c sätestatud tasuta õigusabi saamise põhiõiguse austamise ning tasuta õigusabi kättesaadavuse neile, kellel ei ole õigusabi eest tasumiseks piisavalt vahendeid, kui see on õigusemõistmise huvides.
- (17) Liikmesriigid peaksid koguma andmeid selle kohta, kuidas kahtlustatavate või süüdistatavate ja tagaotsitavate õigust tasuta õigusabile on kasutatud. Liikmesriigid peaksid koguma andmeid ka nende juhtumite arvu kohta, mille puhul anti vabaduse kaotanud kahtlustatavatele või süüdistatavatele ja tagaotsitavatele esialgset tasuta õigusabi, ja nende juhtumite arvu kohta, mil seda õigust ei kasutatud. Sellised andmed peaksid sisaldama Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluste raames esitatud tasuta õigusabi taotluste arvu, kui liikmesriik on nii vahistamismääruse teinud kui ka vahistamismäärust täitev riik, ning samuti nende juhtumite arvu, mille puhul need taotlused rahuldati. Andmeid tuleks koguda ka vabaduse kaotanud isikutele ja tagaotsitavatele esialgse tasuta õigusabi andmisega kaasnevate kulude kohta.
- (18) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada kahtlustatavate või süüdistatavate suhtes olenemata nende õiguslikust seisundist, kodakondsusest või rahvusest. Käesolev direktiiv on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis tunnustatud põhiõiguste ja põhimõtetega, nagu piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise keeld, õigus vabadusele ja

turvalisusele, õigus austusele era- ja perekonnaelu vastu, õigus isikupuutumatusel, lapse õigused, puudega inimeste integreerimine ühiskonda, õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning süütuse presumptsioon ja kaitseõigus. Käesolevat direktiivi tuleks rakendada vastavalt nendele õigustele ja põhimõtetele.

- (19) Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad. Liikmesriigid võivad käesolevas direktiivis sätestatud õigusi laiendada, et tagada kõrgem kaitse tase. Selline kaitse kõrgem tase ei tohiks olla takistuseks õigusasutuste otsuste vastastikusele tunnustamisele, mille hõlbustamiseks on kõnealused miinimumeeskirjad kavandatud. Kaitse tase ei tohiks mingil juhul langeda allapoole nõuetest, mis on sätestatud ELi põhiõiguste hartas või Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus ja Euroopa Inimõiguste Kohus oma kohtupraktikas.
- (20) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt ühiste miinimumeeskirjade kehtestamist kriminaalmenetluse raames kahtlustatavate või süüdistatavate õiguse kohta saada tasuta õigusabi, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning et meetme ulatuse tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (21) [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on kõnealused liikmesriigid teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel] VÕI [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt ning ilma, et see piiraks kõnealuse protokoll artikli 4 kohaldamist, ei osale kõnealused liikmesriigid käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole nende riikide suhtes siduv ega kohaldatav]¹⁷.
- (22) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesolevas direktiivis sätestatakse miinimumeeskirjad, milles käsitletakse:
  - a) kriminaalmenetluse raames vabaduse kaotanud kahtlustatavate või süüdistatavate õigust saada esialgset tasuta õigusabi ning
  - b) Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse raames tagaotsitavate õigust saada esialgset tasuta õigusabi ja tasuta õigusabi.
2. Käesolev direktiiv täiendab direktiivi 2013/48/EL. Ühtki käesoleva direktiivi sätet ei tõlgendata kõnealuse direktiiviga ette nähtud õiguste piiramisena.

¹⁷ Direktiivi selle põhjenduse lõplik sõnastus sõltub seisukohast, mille Ühendkuningriik ja Iirimaa protokoll nr 21 sätete kohaselt võtavad.

Artikkel 2

Reguleerimisala

Käesolevat direktiivi kohaldatakse järgmiste isikute suhtes:

- a) kriminaalmenetluse raames kahtlustatavad või süüdistatavad, kellelt on võetud vabadus ja kellel on vastavalt direktiivile 2013/48/EL õigus kaitsjale;
- b) tagaotsitavad.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „tasuta õigusabi” – liikmesriigi poolne rahastamine ja abistamine, millega tagatakse, et õigust kaitsjale oleks võimalik kasutada;
- b) „esialgne tasuta õigusabi” – enne tasuta õigusabi andmise kohta otsuse tegemist vabaduse kaotanud isikule antav tasuta õigusabi;
- c) „tagaotsitav” – isik, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa vahistamismäärust;
- d) „kaitsja” – iga isik, kes on liikmesriigi õiguse kohaselt kvalifitseeritud andma ja kellel on õigus anda, sealhulgas kui ta on selleks akrediteeritud volitatud organi poolt, kahtlustatavale või süüdistatavale isikule õigusalast nõu ja abi.

Artikkel 4

Juurdepäas esialgsele tasuta õigusabile

1. Liikmesriigid tagavad, et õigus esialgsele tasuta õigusabile on järgmistel isikutel, kui nad seda soovivad:
  - a) kriminaalmenetluse raames kahtlustatavad või süüdistatavad, kellelt on võetud vabadus;
  - b) tagaotsitavad, kellelt on võetud vahistamismäärust täitvas liikmesriigis vabadus.
2. Esialgset tasuta õigusabi antakse ilma tarbetu viivitusega pärast vabaduse võtmist ja igal juhul enne mis tahes küsitlemist.
3. Esialgne tasuta õigusabi tagatakse seni, kuni on tehtud ja jõustub lõplik otsus tasuta õigusabi kohta, või – juhul kui kahtlustatavatele või süüdistatavatele isikutele antakse tasuta õigusabi – seni, kuni pädev asutus on määranud kaitsja.
4. Liikmesriigid tagavad, et esialgset tasuta õigusabi antakse ulatuses, mis on vajalik selleks, et kasutada tõhusalt kaitsja kasutamise õigust käsitlevas direktiivis 2013/48/EL sätestatud õigust kaitsjale, võttes eriti arvesse artikli 3 lõiget 3.
5. Liikmesriikidel on võimalus ette näha, et esialgse tasuta õigusabiga seotud kulud võib sisse nõuda nendelt kahtlustatavatelt või süüdistatavatelt ja tagaotsitavatelt, kes ei vasta liikmesriigi õiguse alusel tingimustele, mis on kehtestatud tasuta õigusabi saamiseks.

Artikkel 5

Tasuta õigusabi tagaotsitavatele

1. Vahistamismäärust täitev liikmesriik tagab, et tagaotsitavatel on õigus saada Euroopa vahistamismääruse kohase vahistamise korral tasuta õigusabi kuni nende üleandmiseni või, kui üleandmist ei toimu, kuni üleandmist käsitlev otsus on muutunud lõplikuks.
2. Vahistamismääruse teinud liikmesriik tagab, et tagaotsitavatel, kes kasutavad vastavalt direktiivi 2013/48/EL artiklile 10 oma õigust määrata vahistamismääruse teinud liikmesriigis kaitsja, kes saaks abistada vahistamismäärust täitva liikmesriigi kaitsjat, oleks õigus saada kõnealuses liikmesriigis tasuta õigusabi, pidades silmas Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluse läbiviimist vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.
3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud tasuta õigusabi saamise õiguse aluseks võib olla hinnang selle kohta, millised on tagaotsitava vahendid ja/või kas tasuta õigusabi andmine on õigusemõistmise huvides vastavalt tingimustele mida kõnealuses liikmesriigis kohaldatakse tasuta õigusabi saamiseks.

Artikkel 6

Andmete esitamine

1. Liikmesriigid koguvad artiklites 4 ja 5 sätestatud õiguste rakendamise kohta andmeid.
2. Liikmesriigid edastavad hiljemalt [36 kuud pärast käesoleva direktiivi avaldamist] ja pärast seda iga kahe aasta tagant need andmed komisjonile.

Artikkel 7

Kaitse taseme säilitamine

Ühtki käesoleva direktiivi sätet ei tõlgendata Euroopa Liidu põhiõiguste harta, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni või rahvusvahelise õiguse muude asjakohaste sätete või liikmesriikide õigusaktide alusel tagatud kõrgemat kaitse taset pakkuvate õiguste ja menetluslike tagatiste piiramisena või nende suhtes erandi kehtestamisena.

Artikkel 8

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid [18 kuud pärast käesoleva direktiivi avaldamist]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.
2. Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetud õigus ja haldusnormide teksti.

Artikkel 9

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 10

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja